

Louisiana – arkitektur og landskab

Michael Sheridan: *Louisiana – arkitektur og landskab. Louisiana, Museum of Modern Art, 2017. I kommission hos Strandberg Publishing. 378 s., 350 kr. Engelsk og dansk udgave*

Michael Sheridan, amerikanske arkitekt, forfatter og ekspert i moderne nordisk arkitektur, fortæller i bogen historien om både stedet, den oprindelige villa og museets lange tilblivelse. Han beskriver både ordrigt og meget detaljeret arkitekturen og kunsten, men også landskabet og haven omkring museet. Titlen er *Louisiana – arkitektur og landskab*, fordi de landskabelige omgivelser blev afgørende for placeringen og udformningen af bygningerne. Udsigter, terræn og parkens store træer har været meget betydende og medbestemmende for bygningsmæssige beslutninger undervejs.

Michael Sheridan skriver om baggrunden, om skaberen Knud W. Jensen og om arkitekterne – mest om Jørgen Bo og Vilhelm Wohlert, men også udførligt om museets landskabsarkitekter gennem tiden. I de første år

1955-60 var det Agnete Petersen, der blev gift og flyttede til England. Herefter blev det Ole Nørgård, og også Edith Nørgård, der gennem mange år fik afgørende indflydelse. Ikke alene ved udformningen af skulpturhaven i 1960'erne, men også på hele havens disposition og udvikling samt bygningsplacering. Skulpturhaven, åbnede i 1964 med udstillingen *Middelheim besøger Louisiana*, idet det var lykkedes Knud W. Jensen at låne 50 skulpturer fra museet i Antwerpen. Det blev begyndelsen til, at parken i dag huser en omfattende skulptursamling og stedsspecifik kunst.

Den terrasserede skulpturhave med vedbendklædte trævægge beskrives dejligt omstændeligt, så man fra skitser til den første plan og efterfølgende reviderende planer får indblik i de mange ændringer og også bedre kan forstå, de dele, der er tilbage. Skulpturhaven kaldes simpelthen 'Nørgårds absolutte mesterværk'. Byggeriet mod vest medførte desværre, at Nørgårds skulpturgårde med grønne vedbendvægge måtte vige.

Siden 1980 har Vibeke Holscher og Lea Nørgårds varetaget havens udvikling og plan-

lagt de nye områder. Da grafikfløjen blev bygget under jorden, modelleredes terrænet som en skrænt, der ved stranden afgrænses af en bølgende mur, og Søhaven II planlagdes i 1990'erne.

I denne del af haven blev stedets karakter af eventyr og vildnis er opelsket, hvilket yderligere blev forstærket af Alfio Bonannos flettede fuglereeder, hans bro af en kløvet træstamme og Hyttefadslabyrinten. Kun dele af Bonannos værker findes i dag.

Det er er blevet til en meget omfattende fortælling om et museum, der er vokset organisk i takt med udviklingen i tidens kunst og publikums ændrede forventninger. Bogens kerne er naturligt nok det byggede museum, men også aldrig realiserede ideer og planer er beskrevet. Der fortælles om Knud W. Jensens tidlige visioner, hans samarbejde med og forslag til arkitekterne, og om hvordan museet har udviklet sig fra 1956 til i dag.

Landskabet omkring Louisiana er, får vi at vide, en uadskillelig del af dansk militærhistorie fra midt i 1600-tallet til midt i 1800-tallet – i form af kystbevogtningsanlæg og udgrav-

Tv. Ole Nørgård, Skulpturhaven, 1964
Herunder. Heerups skulpturer i Alexander Bruns æblehave, 1960'erne
Left. Ole Nørgård, Sculpture garden, 1964
Below. Heerup's sculptures in Alexander Brun's apple grove, 1960's

Modstående side. Panorama fra 1958 af museumsparken set mod villaen og 1958'er-bygningen med træer plantet af Alexander Brun og efterfølgende ejere Herunder. Bøgeskrænten. Georg Trakas: *Self Passage*, 1986-89
Th. Søhaven. Alfio Bonanno: *Hyttefadslabyrinten*, 1998
Opposite page. Panorama from 1958 of the museum park seen toward the villa and the 1958 building with trees planted by Alexander Brun and subsequent owners Below. Beech slope. Georg Trakas: *Self Passage*, 1986-89
Right. Lake garden. Alfio Bonanno: *Well-box labyrinth*, 1998

ning til havn. Den lange, grundige historie fortsætter med beskrivelsen af godset Kraagerup 300 år tilbage, godsets udvikling, ejerskab og opdeling. Videre fortælles om Frederiks 6. beslutning i 1810 om at anlægge Humlebæk havn, og de omfattende gravearbejder, der skabte Humlebæk Sø og således ændrede terrænet markant. Og om det første landsted, ejet af forstmanden Alexander Bruun, som var passioneret naturforsker, biontusiast og nærere stor kærlighed til havebrug.

Alexander Bruun ombyggede det eksisterende mindre hus til landsted og gav det navnet Louisiana – alle hans tre koner hed Louise. Han skabte den engelskinspirerede romantiske have omkring landstedet og fik plantet mange importerede stedsegrønne træer samt æbleplantage. Senere ejere lod plante en del blomstrende træer i haven.

Således var grundlaget for Louisianas parkpræg fuldt ud til stede, da Knud W. Jensen i 1954 første gang så landstedet og efterfølgende købte ejendommen.

Ligeledes var ejendommen ved sin beliggenhed begunstiget af usædvanlig mange herlighedsværdier, der gør, at omgivende nære bebyggelse også i dag er sparsom. Der er skov mod nord og vest, der er kirkegård og sø samt ikke mindst umiddelbar nærhed til Øresund. Havde man ikke haft sådanne landskabelige forudsætninger, var det næppe blevet et museum af samme karat. Og ligeledes var havens beplantning med de mange forskellige og velvoksne træer en gave. Tænk bare på 'den ikoniske nistammede bøg', hvor bygningen blev ført udenom.

Louisiana – arkitektur og landskab er blevet en bog, hvori der – udover kunst og arkitektur – fortælles usædvanligt indsigtfuldt om, hvor betydningsfulde smukke omgivelser og landskabelige forudsætninger er for byggerier. Og det er tankevækkende, at disse omgivelser har været under udvikling i mere end hundrede år. AL

Schneider: Kort over Kraagerup Gaards jorder, 1860
Schneider: Map of Kraagerup Gaard's grounds, 1860